

DEJVID MIČEL

Slejdova vila

Preveo
Nikola Pajvančić

■ Laguna ■

Naslov originala

David Mitchell

SLADE HOUSE

Copyright © 2015 by David Mitchell

Translation copyright © 2017 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Slejdova vila

A black and white photograph of a brick wall. The wall is composed of many small, rectangular bricks laid in a traditional pattern. The lighting is somewhat uneven, with the top and bottom edges of the wall appearing slightly brighter than the center. At the bottom center of the wall, there is a dark, vertical rectangular opening, possibly a doorway or a niche. The overall texture of the wall is rough and aged.

PRAVA VRSTA

1979.

Mama nešto govori, ali je nadjačava prljava buka autobusa koji polazi i otkriva pab zvani *Lisica i psi*. Na znaku su tri bigla okružila lisicu. Samo što nisu skočili da je rastrgnu. Ispod je tabla sa natpisom Vestvudova ulica. Lordovi i ledi bi trebalo da su bogati, pa sam zato očekivao baze-ne i lamborginije, ali mi Vestvudova ulica izgleda prilično obično. Obične kuće od cigala, same ili po dve spojene, ispred njih baštice i obični automobili. Vlažno nebo boje starih maramica. Proleće sedam kosova. Sedam je dobro. Mamino lice je odmah ispred mog lica, mada nisam siguran je li to besno lice ili zabrinuto lice. „Nejtane? Slušaš li ti to mene uopšte?“ Mama se danas našminkala. Ona boja karmina koja se zove jutarnji ljiljan, ali više miriše na lepak za papir nego na ljiljane. Mamino lice nije se sklonilo pa zato kažem: „Šta je?“

„Kaže se 'Molim' ili 'Da.' A ne 'Šta je.'“

„Dobro“, kažem, što je često dovoljno.

Ali danas nije. „Jesi li čuo šta sam ti rekla?“

„Kaže se 'Molim' ili 'Da.' A ne 'Šta je.'“

„Pre toga! Rekla sam ako neko kod ledi Grejer pita kako smo došli, treba da kažeš da smo došli taksijem.“

„Zar nije ružno lagati?“

„Laganje je jedno“, kaže mama, pa vadi iz torbice kovertu na kojoj je napisala adresu, „i ono jeste ružno, ali je nešto sasvim drugo kad pokušavamo da ostavimo dobar utisak, što je neophodno. Da tvoj otac plaća koliko treba da plaća, stvarno bismo došli taksijem. A sada...“ Mama škilji dok gleda svoj rukopis. „Slejdov prolaz se odvaja od Vestvudove ulice, negde na polovini...“ Gleda na sat. „Dakle, sada je deset do tri, a mi treba da budemo tamo u tri. Ubrzaj se. Nemoj da se vučeš.“ Mama kreće.

Ja idem za njom i pazim da ne stanem na pukotine. Ponekad moram da nagađam gde su pukotine, zato što je pločnik bljuzgav od opalog lišća. U jednom trenutku moram da se sklonim sa puta čoveku sa ogromnim pesnicama koji trčkara u crno-narandžastoj trenerci. *Vulverhempton Vonderersi* igraju u crnom i narandžastom. Sjajne bobice vise sa drveta mokinje. Voleo bih da ih prebrojim, ali kloparanje maminih štikli me tera dalje. Cipele je kupila na rasprodaji kod *Džona Luisa*, za zadnji novac koji je stigao od Kraljevskog muzičkog koledža, iako su iz Telekomu poslali poslednju opomenu da plati račun za telefon. Na sebi ima tamnoplavi koncertni komplet, a kosu joj drži srebrna šnala u obliku lisičje glave. Njen tata ju je doneo iz Hongkonga posle Drugog svetskog rata. Kada mama drži čas nekom đaku i ja moram da se sklonim, ponekad iz njenog stočića vadim lisicu. Ima oči od žada i ponekad se osmehuje, a ponekad ne. Danas se ne osećam sastavljeno, ali će valijum valjda uskoro početi da deluje. Valijum je sjajan. Popio sam dve tablete. Sledeće nedelje ću morati malo da preskočim, da mama ne primeti da joj se zalihe smanjuju. Sako od tvida me grebe. Mama ga

je kupila u dobrotvornoj radnji, posebno za ovaj dan, a i leptir-mašna je takođe iz dobrotvorne radnje. Mama tamo volontira ponedeljkom, tako da može da probere najbolje stvari koje ljudi donose nedeljom. Ako me Gaz Ingram ili neko iz njegove bande vidi sa ovom leptir-mašnom, garantovano ću naći kaku u školskom ormariću. Mama kaže da moram naučiti da se bolje uklapam, ali ne postoje kursevi uklapanja, čak ni na oglasnoj tabli u gradskoj biblioteci. Tamo sam video oglas kluba za igru *Zmajevi i lagumi*, i baš bih voleo da idem, ali mama kaže da ne mogu zato što su *Zmajevi i lagumi* igranje sa mračnim silama. Kroz jedan prozor vidim konjske trke. To je emisija *Grandstand* na BBC1. Sledeća tri prozora imaju mrežaste zavese, ali onda vidim TV na kome je rvanje. Bori Džinovski Odžak, maljavi negativac, protiv Velikog Tate, ćelavog pozitivca, na kanalu ITV. Osam kuća dalje vidim *Godzilu* na BBC2. Ruši dalekovod samo tako što je naletela na njega i japanski vatrogasac znojavog lica nešto više u radio. Sada je Godzila uzela i digla voz, što mi deluje nerealno, pošto vodozemci nemaju palac. Možda je palac Godzile kao pandin takozvani palac, koji je zapravo evoluirala kandža. Možda...

„Nejtane!“ Mama me je uhvatila za ruku. „Šta sam rekla o razvlačenju?“

Prisećam se. „Ubrzaj se. Nemoj da se vučeš.“

„Pa šta onda to sada radiš?“

„Razmišljam o Godzilinim palčevima.“

Mama žmuri. „Ledi Grejer me je pozvala – pozvala je nas – na muzički skup. Na soare. Biće ljudi kojima je stalo do muzike. Ljudi iz Saveta za umetnost, ljudi koji daju

poslove, stipendije.“ U maminim očima se vide sićušne crvene žilice kao reke fotografisane iz veoma velike visine. „I ja bih više volela da si kod kuće i da se igraš sa svojom Burskom bitkom, ali je leđi Grejer zahtevala da i ti dođeš, tako da... moraš da se ponašaš normalno. Moći ćeš? Molim te? Pomisli na najnormalnijeg dečaka u svom razredu, pa se ponašaj kako bi se on ponašao.“

Normalno ponašanje je isto što i uklapanje. „Probaću. Ali nije Burska bitka, nego Burski rat. Žulja me tvoj prsten.“

Mama mi pušta ruku. Sad je bolje.

Ne znam šta govori njeno lice.

Slejdov prolaz je najuži prolaz koji sam u životu video. Vodi između dve kuće, pa onda nestaje levo posle tridesetak koraka. Mogao bih da zamislim da tu živi klošar u kartonskoj kutiji, ali ne i neki lord i leđi.

„Na drugoj strani je sigurno pravi ulaz“, kaže mama. „Slejdova vila je jedina gradska rezidencija Grejerovih. Zapravo žive u Kembridžširu.“

Da sam dobio pedeset penija svaki put kada mi je mama to rekla, sada bih imao tri funte i pedeset. U prolazu je hladno i vlažno, kao u Pećini belog ožiljka u Jorkširskim brdima. Tata me je vodio kada sam imao deset godina. Na prvom uglu vidim na zemlji mrtvu mačku. Siva je kao mesec. Znam da je mrtva zato što miruje kao bačena torba i zato što joj krupne muve piju iz očiju. Kako je stradala? Nema rane od metka ni tragova očnjaka, mada joj je glava iskrenuta, tako da ju je možda zadavio neki davitelj mačaka. Prizor smesta zauzima mesto među pet

najlepših prizora koje sam u životu video. Možda na Papui Novoj Gvineji postoji neko pleme koje misli da je zujanje muva muzika. „Idemo, Nejtane“, vuče me mama za rukav.

Pitam: „Zar ne bi trebalo da je neko sahrani? Kao što su sahranili deku?“

„Ne. Mačke nisu ljudska bića. Kreći već jednom.“

„Zar ne bi trebalo da kažemo njenim vlasnicima da se neće vratiti kući?“

„Kako? Da je uzmemo i krenemo Vestvudovom ulicom i zakucamo na sva vrata da pitamo: 'Izvinite, je li ovo vaša mačka?'“

Mama ponekad ima dobre ideje. „Znaš, to bi potrajalo, ali...“

„Zaboravi, Nejtane – evo baš sad je trebalo da stignemo kod ledi Grejer.“

„Ali ako je ne sahranimo, vrane će joj isključivati oči.“

„Ne vidim ovde ni baštu ni ašov.“

„Ledi Grejer sigurno ima baštu i ašov.“

Mama ponovo sklapa oči. Možda je boli glava. „Završili smo ovaj razgovor.“ Vuče me i idemo srednjim delom Slejdovog prolaza. Čini mi se da je dugačak jedno pet kuća, ali ga s obe strane pritiskaju visoki zidovi od cigle, tako da se ne vidi ništa. Samo nebo. „Traži mala crna gvozdena vrata“, kaže mama, „u desnom zidu.“ Međutim, mi idemo sve do sledećeg ugla, ima tačno devedeset šest koraka, i čičak i maslačak rastu iz pukotina, ali vrata nema. Pošto smo skrenuli desno, idemo još dvadeset koraka, pa izađemo na ulicu paralelnu sa Vestvudovom. Na znaku piše Avenija Krenberi. Na suprotnoj strani su parkirana kola hitne pomoći. Neko je na prljavštini iznad zadnjeg točka

napisao OČISTI ME. Vozač ima slomljen nos i govori na radio. Neki mod prolazi na vespi kao iz *Kvadrofonije*, vozi a ne nosi kacigu. „Vožnja bez kacige je zabranjena zakonom“, kažem.

„Ništa mi nije jasno“, kaže mama i zuri u kovertu.

„Osim ako si Sik koji mora da nosi turban. Onda će policija...“

„Mala crna gvozdena vrata? Mislim... kako je moguće da ih nismo videli?“

Ja znam. Valijum je meni kao Asteriksov čarobni napitak, ali mamu ošamuti. Juče me je zvala Frenk – to je tatino ime – i nije primetila. Uzima dva recepta za valijum od dva doktora zato što jedan nije dovoljan, ali...

...pas zalaje odmah tu iza mene i ja sam se prepao, viknuo i skočio, i malo sam se čak i upiškio, ali nema veze, nema veze, tu je ograda, i to je samo mali kevtavi pas, nije mastif, nije *onaj* mastif i ja sam tek *malčice* pišnuo. Svejedno srce mi tuče kao ludo i čini mi se da ću se ispovraćati. Mama je izašla na Aveniju Krenberi da pogleda veliku kapiju jedne velike kuće i nije čak ni primetila kevtavog psa. Čelav čovek u kombinezonu prilazi, nosi kofu i merdevine na ramenu. Zvižduće „I'd Like to Teach the World to Sing (in Perfect Harmony)“.

Mama mu preseca put. „Oprostite, znate li gde je Slejdova vila?“

Zviždanje i čovek staju. „Da li znam kakvu vilu?“

„Slejdovu vilu. To je rezidencija ledi Nore Grejer.“

„Nemam pojma, ali ako nađeš uvaženu gospu, poruči joj da volim fine ženske ako ona voli grube momke.“ Meni kaže: „Strava leptirka, mali“, pa skreće u Slejdov prolaz i

nastavlja da zviždi na mestu gde je stao. Mama gleda u njegovu leđa i mrmlja: „E da se nosiš malo...“

„Zar nije zabranjeno da tako govorimo...“

„Nejtane, nemoj da počinješ. Hajde prosto – nemoj.“

Mislim da je to mamino besno lice. „Dobro.“

Pas je prestao da kevdice da bi lizao sebi pišu. „Idemo nazad“, odlučuje mama. „Možda je leđi Grejer mislila na sledeći prolaz.“ Vraća se u Slejdov prolaz i ja idem za njom. Stižemo do srednjeg dela taman da vidimo čoveka sa merdevinama kako nestaje iza ugla na drugom kraju, gde mesečevosiva mačka i dalje leži mrtva. „Da te neko ovde ubije“, primećujem, „niko ne bi video.“ Mama se ne obazire na mene. To možda nije bilo baš normalno. Nalazimo se na sredini srednjeg dela kada se mama zaustavlja: „E pa nek ide *u peršun!*“ Tu su, u ciglenom zidu, mala crna gvozdена vrata. Stvarno su mala, ja sam visok tačno sto pedeset centimetara, a ona su mi samo do očiju. Neka debela osoba bi morala dobro da se stisne da bi se provukla. Nema kvake, ključaonice niti razmaka oko ivica. Crna su, crna kao ništavilo, kao prostor između zvezda. „Kako smo ih pobogu promašili?“, kaže mama. „Baš si mi ti neki izviđač.“

„Više ne idem u izviđače“, podsećam je. Naš vođa određuje gospodin Mudi rekao mi je da se izgubim, pa sam se stvarno izgubio i onda je službi gorskog spasavanja Snoudonije trebalo dva dana da nađe moje skrovište. Bio sam i u lokalnim vestima i sve po redu. Svi su bili besni, ali sam ja samo izvršavao naređenja.

Mama gura vrata, ali se ona ne otvaraju. „Kako se pobogu ova prokletinja otvara? Možda bi trebalo da kucamo.“

Vrata privlače moj dlan na sebe. Topla su.

I dok se otvaraju na unutra, šarke škripe kao kočnice...

...i mi gledamo u vrt; zujav, i dalje letnji vrt. U vrtu ima ruža, zubatih suncokreta, rasutih bulki, bokora naprstaka i mnogo cveća čija imena ne znam. Tu je i kamena bašta, jezerce, pčele koje pasu i leptiri. Fantazija. „Vidi ti to“, kaže mama. Slejdova vila je gore na kraju vrta, stara, kockasta, stroga i siva i delimično ju je progutao vatreni bršljan, i nimalo ne liči na kuće u Vestvudovoj ulici i Aveniji Krenberi. Da je pod zaštitom zakona, naplaćivali bi ulaznice dve funte za odrasle, ili 75 penija za decu mlađu od šesnaest godina. Mama i ja smo već prošli kroz mala crna gvozdena vrata, koja je vetar zatvorio za nama poput nevidljivog batlera, i struje nas povlače kroz vrt, duž zida. „Grejеровi sigurno imaju stalnog vrtlara“, kaže mama, „ili možda nekoliko njih.“ Napokon osećam kako valijum počinje da deluje. Crvene boje su sjajnije, plave staklastije, zelene vlažnije i gušće, a bele providne kao jedan sloj dvoslojne maramice. Hoću da pitam mamu kako to da tolika kuća i vrt mogu uopšte da stanu između Slejdovog prolaza i Avenije Krenberi, ali moje pitanje propada u duboki bunar bez dna, i ja zaboravljam šta sam zaboravio.

„Gospođa Bišop i sin, pretpostavljam“, kaže nevidljivi dečak. Mama se trza, skoro kao ja kad je ono psetance zakevtalo, ali meni valijum sada ublažava šokove. „Ovde gore“, čuje se glas. Mama i ja dižemo pogled. Na zidu, jedno pet metara iznad, sedi dečak, reklo bi se moj vršnjak. Ima talasastu kosu, mlečnu put, farmerke, belu majicu i

patike – ali ne i čarape. Nema ni centimetra tvida i nema leptir-mašnu. Mama nije spominjala da će na muzičkom soareu leći Grejer biti drugih dečaka. Prisustvo drugih dečaka znači da će neke stvari morati da se reše. Ko je najviše kul? Ko je najopasniji? Ko je najpametniji? Normalnim dečacima su takve stvari bitne, a dečaci kao što je Gaz čak se zbog njih i biju. Mama govori: „Da, zdravo, ja sam gospođa Bišop, a ovo je Nejtan – znaš, taj zid je baš visok. Šta kažeš, zar ne bi trebalo da siđeš?“

„Drago mi je što smo se upoznali, Nejtane“, kaže dečak.

„Što?“, pitam đonove dečakovih patika.

Mama sikeće nešto o pristojnom ponašanju, a dečak kaže: „Eto tako. Ja sam inače Džona. Tvoj odbor za dobrodošlicu.“

Ne poznajem nijednog Džonu. To je ime boje kestena.

Mama pita: „A je li leći Nora tvoja majka, Džona?“

Džona razmišlja o tome. „Recimo da jeste, da.“

„Dobro“, kaže mama, „dakle, hm, jasno. Da li...“

„O, savršeno, Rita, našla si nas!“ Žena izlazi iz tog nekakvog tunela sa zidovima od izukrštanih gredica. Tunel gusto prekrivaju beli i ljubičasti cvetovi. Žena je negde maminih godina, ali je vitka i manje istrošena i odevena je kao što njen vrt izgleda. „Pošto sam sinoć spustila slušalicu, silno sam se nasekirala što sam vam greškom objasnila kako se dolazi na vrata iz Slejdovog prolaza – stvarno, trebalo je da vas pošaljem na glavni ulaz. Ali zaista sam želela da Slejdovu vilu upoznate kroz vrt u svom njegovom sjaju.“

„Leći Grejer!“ Mama zvuči kao imitacija otmene osobe.

„Dobar dan. Ne ne ne, vaša uputstva su bila...“

„Da pređemo na ti, Rita – ja sam Nora, molim te – to sa 'ledi' užasno me opterećuje kada nisam na dužnosti. Vidim da ste upoznali Džonu: on je naš kućni Spajdermen.“ Ledi Grejer ima Džoninu crnu kosu i rendgenske oči od kojih radije skrećem pogled. „A *ovaj* mladić je sigurno Nejtan.“ Rukuje se sa mnom. Šaka joj je punačka, ali čvrsto steže. „Tvoja majka mi je ispričala sve o tebi.“

„Drago mi je što smo se upoznali, Noro“, kažem ja kao neki odrasli iz filma.

„Najtane!“, kaže mama preglasno. „Ledi Grejer nije mislila da je ti oslovljavaš po imenu.“

„Ma u redu je“, kaže Nora Grejer. „Stvarno, slobodno može tako.“

Svetlo popodne se malo ljulja. „Vaša odeća se slaže s vrtom“, kažem.

„Kakav prefinjen kompliment“, kaže ledi Grejer. „Hvala ti. A i ti izgledaš veoma otmeno. Leptir-mašne su izuzetno dostojanstven detalj.“

Izvlačim ruku. „Da li ste vi imali mesečevosivu mačku, Noro?“

„Da li sam *imala* mačku? Misliš nedavno, ili u detinjstvu?“

„Danas. U prolazu.“ Pokazujem u odgovarajućem pravcu. „Na prvom uglu. Mrtva je.“

„Najtan ponekad ume da bude veoma neposredan.“ Mamin glas je čudan i užurban. „Noro, ako je mačka vaša, meni je užasno žao...“

„Ne brinite, u Slejdovoj vili mačaka nema već nekoliko godina. Telefoniraću našem baštovanu da što pre dostojno sahrani to nesrećno stvorenje. Veoma si pažljiv,

Nejtane. Isto kao i tvoja majka. Jesi li nasledio i njen dar za muziku?“

„Nejtan ne vežba dovoljno“, kaže mama.

„Vežbam jedan sat dnevno“, kažem ja.

„A trebalo bi dva“, kaže mama osorno.

„Moram da uradim i domaći“, primećujem.

„Pa, 'genijalnost se sastoji od devet desetina marljivog rada“, kaže Džona, koji stoji odmah iza nas, na zemlji – mama hukće od iznenađenja, ali sam ja zadivljen. Pitam: „Kako si se tako brzo spustio?“

On kucka prstom po slepoočnici. „Imam ugrađen čip za teleportaciju.“

Znam da je zapravo skočio, ali mi se taj odgovor više sviđa. Džona je viši od mene, ali većina dece je viša od mene. Prošle nedelje je Gaz Ingram promenio moj zvanični nadimak, tako da više nisam Rošavi Peškir nego Otrovni Kepec.

„Neizlečiv je hvalisavac“, uzdiše Nora Grejer. „Dakle, Rita, stvarno se nadam da nećeš zameriti, ali baš mi je malopre svratio Jehudi Menjuhin, pa sam rekla za tvoj Debisijev resital. Jedva čeka da te upozna.“

Mama pravi grimasu kao zapanjeno dete iz *Čarlija Brauna*. „Jehudi Menjuhin? On je ovde? Sada?“

Ledi Grejer klima glavom kao da to nije ništa posebno. „Da, sinoć je imao 'svirku' u Rojal festival holu, a Slejdova vila je postala njegovo londonsko utočište i *pied-à-terre*, da se tako izrazim. Reci da ne zameraš?“

„Da *zameram?*“, kaže mama. „Da upoznam ser Jehudija? Naravno da ne zameram, samo... samo ne mogu zaista da verujem da ne sanjam.“

„*Bravissima.*“ Ledi Grejer uzima mamu za ruku pa je vodi ka velikoj kući. „Nemoj da se stidiš – Jehudi je jedan meda. Što se vi, momci“ – okreće se ka Džoni i meni – „ne biste malo zabavili na ovom divnom suncu? Gospođa Polanski sprema eklere, valjalo bi vam da ogladnite.“

„Uzmi šljivu, Nejtane“, kaže Džona i pruža mi voćku sa drveta. On seda ispod jednog drveta, tako da ja sedam ispod susednog.

„Hvala.“ Njeno toplo gnjecavo meso ima ukus ranog avgustovskog jutra. „Da li Jehudi Menjuhin stvarno dolazi u goste?“

Džona mi upućuje pogled koji ne razumem. „Zašto bi pobogu Nora lagala?“

Nikada još nisam upoznao dečaka koji mamu zove po imenu. Tata bi rekao da je to „veoma moderno“. „Nisam rekao da *laže*. Samo je stvar u tome što je on neverovatno slavan virtuoz na violini.“

Džona pljuje košticu šljive u visoke rumene bele rade. „Čak su i neverovatno slavnim virtuozi na violini potrebni prijatelji. Nego, koliko je tebi godina, Nejtane? Trinaest?“

„Tačno tako.“ Ja svoju košticu pljujem dalje. „A tebi?“

„Isto“, kaže on. „Rođendan mi je u oktobru.“

„Meni u februaru.“ Stariji sam, bez obzira na to što sam niži. „U koju školu ideš?“

„Ja se sa školama nikad nisam posebno slagao“, kaže Džona. „Da se tako izrazim.“

Ne razumem. „Ti si dete. Moraš da ideš u školu. To je zakon.“

„Ni sa zakonom se nisam baš najbolje slagao. Očeš još jednu šljivu?“

„Hvala. Ali šta je sa socijalnim radnicima?“

Džonino lice možda znači da je zbunjen. Gospođa Markoni i ja smo radili na „zbunjenosti“. „Kakvim radnicima?“

Ništa mi nije jasno. Sigurno zna kakvim. „Je l' me ti to vučeš za nos?“

Džona kaže: „Ne vučem te za nos, i ovako je dovoljno velik?“ To jeste duhovito, ali da ja to kažem Gazu Ingramu, on bi me obesio o stativu gola. „Ozbiljno, školujem se kod kuće.“

„To mora da je *strava*. Ko te uči? Mama?“

Džona kaže: „Naš tutor“, pa me gleda.

Njegove oči bole, pa skrećem pogled. Tutor je kao fina reč za „učitelj“. „Kakav je on?“

Džona kaže, ne kao da želi da se hvali: „Istinski genije.“

„Stvarno sam ljubomoran“, priznajem. „Ja svoju školu mrzim. *Mrzim*.“

„Ako se ne uklapaš u sistem, sistem će ti zagorčati život. Da li je i tvoj otac pijanista kao tvoja majka?“

O tati volim da pričam isto koliko o školi mrzim da pričam. „Ne. Tata živi u Solzberiju, ali u Solzberiju u Rodeziji, ne u Viltširu. Tata je odande, iz Rodezije, i radi kao instruktor u Rodezijskoj vojsci. Mnoga deca lažu o očevima, ali ja ne lažem. Moj tata je vrhunski snajperista. Može da pogodi čoveka pravo među oči sa stotinu metara. Jednom me je pustio da gledam.“

„Pustio te je da gledaš kako pogađa čoveka među oči?“

„To je bila lutka iz butika, na strelištu kod Olderšota. Imala je periku u duginim bojama i hitlerovski brk.“

Golubovi ili gugutke guču u krošnjama šljive. Niko nikada nije siguran jesu li golubovi i gugutke ista vrsta ptice ili nisu.

„Mora da je teško“, kaže Džona, „što ti je otac toliko daleko.“

Sležem ramenima. Mama mi je rekla da nikome ne govorim o razvodu.

„Jesi li nekada bio u Africi?“, pita Džona.

„Nisam, ali je tata obećao da mogu da dođem za sledeći Božić. Trebalo je da idem za prošli Božić, ali je tata iznenada morao da obučava mnogo vojnika. Kada je ovde zima, tamo je leto.“ Hoću da ispričam Džoni i kako će me tata voditi na safari, ali gospođa Markoni kaže da su razgovori kao pingpong: morate da igrate na smenu. „Šta radi tvoj tata?“

Očekujem da mi Džona kaže kako mu je otac admiral, sudija ili tako nešto uzvišeno, ali ne. „Moj otac je pokojni. Poginuo je nesrećnim slučajem u lovu na fazane. To se desilo veoma, veoma davno.“

Nije moguće da je baš toliko davno, mislim, ali samo kažem: „Dobro.“

Ljubičasti naprsci se njišu kao da u njima nečeg ima...

...ali nema, i Džona kaže: „Pričaj mi o onom tvom košmaru koji se stalno ponavlja, Nejtane.“ Sedimo pored jezerceta na toplim kamenim pločama. Jezerce je dugačak pravougaonik, sa lokvanjima i bronzanom statuom Neptuna u sredini koja je postala tirkizna i modra. Veće je od čitavog našeg vrta, koji je zapravo samo blatnjavo dvorište sa užetom za kačenje veša i kantama za đubre. Imanje tatine

lovačke kuće u Rodeziji spušta se sve do reke sa nilskim konjima. Prišećam se gospođe Markoni kako mi govori da se „usredsredim na temu“. „Kako ti znaš za moj košmar?“

„Izgledaš mi kao da te nešto muči“, odgovara Džona.

Bacam kamičak visoko preko vode. Njegov luk je matematika.

„Da li taj košmar ima neke veze sa tvojim ožiljcima?“

Šaka mi smesta povlači kosu preko belo-ružičaste kože ispod desnog uha, da sakrije mesto gde se povrede najviše vide. Kamen pravi *buć!* ali je pljusak nevidljiv. Neću da mislim na mastifa kako se baca na mene, na njegove očnjake kako mi kidaju kožu sa obraza kao pečenu piletinu, na njegove oči dok me je drmusao kao lutku, na njegove zube stegnute oko moje vilične kosti; ili na nedelje u bolnici, na injekcije, lekove, operacije, na grimase ljudi; a ni na to da me mastif i dalje čeka kada zaspim.

Vilin konjic sleće na ševar dva centimetra od mog nosa. Krila su mu kao od celofana i Džona kaže: „Krila su mu kao od celofana“, a ja kažem: „Upravo sam isto pomislio“, ali Džona kaže: „Upravo si šta pomislio?“, tako da sam možda samo pomislio da je on to rekao. Valijum briše navodnike i buši oblačiće sa mislima. To sam i ranije primetio.

Mama u kući svira arpeđa za zagrevanje.

Vilin konjic je nestao. „Da li tebe muče košmari?“, pitam.

„Muče me košmari“, kaže Džona, „da će mi ponestati hrane.“

„Lezi da spavaš sa kesom keksa“, kažem mu.

Džonini zubi su savršeni, kao kod nasmejane dece bez ijedne plombe sa reklama za kolgejt. „Ne mislim na takvu vrstu hrane, Nejtane.“

„A kakve druge vrste hrane postoje?“, pitam.

Ševa šalje Morzeove signale sa daleke daleke daleke zvezde.

„Hrane od koje još ogladniš što je više jedeš“, kaže Džona. Grmlje mutno drhturi kao da je doctano.

„Nije ni čudo što ne ideš u normalnu školu“, kažem.

Džona obmotava vlat trave oko palca...

...pa je kida. Jezerce je nestalo i mi smo ispod drveta, tako da je to očigledno jedna druga vlat trave, jedno kasnije kidanje. Valijum sada damara u vrhovima mojih prstiju, a sunčevo svetlo je harfista. Opalo lišće na obrijanom travnjaku ima oblik lepezica. „Ovo drvo je ginko“, kaže Džona. „Posadio ga je nekadašnji stanovnik Slejdove vile, pre pola veka.“ Počinjem da od lišća ginka pravim veliku Afriku, jedno pola metra od Kaira do Johanesburga. Džona sada leži na leđima, ili je zaspao ili je samo sklopio oči. Nijednom me nije pitao o fudbalu niti je rekao da sam peško što volim klasičnu muziku. Možda je to tako kad imaš druga. Sigurno je prošlo neko vreme, pošto je moja Afrika gotova. Ne znam koliko je tačno sati, zato što sam prošle nedelje rasklopio svoj sat da ga poboljšam i kada sam ga ponovo sklopio, neki delovi su nedostajali. Nije baš bilo kao ono jaje iz Alise. Mama je plakala kada je videla unutrašnjost sata i zatvorila se u sobu tako da sam za užinu opet morao da jedem kornfleks. Ne znam zašto se toliko uznemirila. Sat je bio star, mnogo star, napravljen davno pre nego što sam se ja uopšte rodio. Lišće koje sklanjam za Viktoriji- no jezero koristim za Madagaskar.

„Čoveče“, kaže Džona, pošto je oslonio glavu na lakat.

Da li treba reći „hvala“ kada neko kaže „čoveče“? Ne znam, zato igram na sigurno pa pitam: „Da li nekad misliš da bi mogao biti drugačija vrsta ljudskog bića, stvoren iz sirove DNK u laboratoriji, kao u *Ostrvu doktora Moroa*, pa onda pušten na slobodu da bi se ustanovilo možeš li proći kao normalan čovek ili ne?“

Iz sobe na spratu leprša blag aplauz.

„Moja sestra i ja *jesmo* druga vrsta“, kaže Džona, „ali je eksperiment nepotreban. Mi prolazimo kao normalni, ili bilo šta što želimo da budemo. Hoćeš da se igraš lisice i pasa?“

„Prošli smo pored paba zvanog *Lisica i psi*.“

„Tu je još od tridesetih. I smrdi kao da je iz tridesetih, ako se usudiš da uđeš. Moja sestra i ja smo pozajmili njegovo ime za jednu igru. Hoćeš da igramo? To je u suštini jedna vrsta trke.“

„Nisam znao da imaš sestru.“

„Ništa ne brini, upoznaćeš je kasnije. Igra lisice i pasa je trka. Počinjemo sa suprotnih krajeva kuće. Obojica vičemo: 'Lisica i psi, jen dva tri!', a na 'tri' počinjemo da trčimo, u smeru suprotnom od kazaljke na satu, sve dok jedan ne uhvati drugog. Hvatač je pas, a uhvaćeni je lisica. Prosto. Jesi za?“

Ako kažem ne, Džona će možda reći da sam šonja ili degen. „U redu. Ali zar ne bi trebalo da se zove 'lisica i pas' ako ima samo jedan pas?“

Na Džoninom licu smenjuju se dva ili tri izraza koje ne umem da protumačim. „Od sada će se, Nejtane, igra zvati 'lisica i pas.'“

* * *

Slejdova vila se diže pred nama. Crveni bršljan je crveniji nego što je bršljan obično. Prozori u prizemlju su previsoko iznad zemlje da se proviri unutra, a ionako se na njima vide samo odrazi neba i oblaka. „Ti ostani ovde“, kaže mi Džona kod prednjeg desnog ćoška. „Ja idem okolo pozadi. Kad počnemo, trči u smeru suprotnom od kazaljke na satu – ovamo.“ Džona kasom odlazi iza kuće, koja je okružena zidom od božikovine. Dok čekam, primećujem neki pokret na najbližem prozoru. Zakoračujem bliže i gledam uvis. Neka žena. Pretpostavljam da je druga gošća na soareu leđi Nore Grejer ili možda sluškinja. Ima onu frizuru kao košnica, kakve imaju gospođe na tatinim starim longplejkama; čelo joj je nabrano, a usta joj se sporo otvaraju i zatvaraju kao kod zlatne ribice. Kao da ponavlja i ponavlja jednu te istu reč. Ne čujem šta govori zato što je prozor zatvoren, pa joj kažem: „Ne čujem vas.“ Zakoračujem bliže, ali ona nestaje i sada se vidi samo odraz neba. Zato zakoračujem unazad i ona je ponovo tu. To je kao jedna od onih slika koju dobijate uz pahuljice gde izgleda kao da se prizor menja kada je malo nagnete. Žena sa košnicom bi mogla govoriti: „Beži, beži, beži“; ali i „Leži, leži, leži“ ili „Reži, reži, reži.“ Ali pre nego što uspem da shvatim šta, čujem Džonin glas sa staze kako dovikuje: „Nejtane, jesi li spreman?“

Vičem: „Spreman sam!“, i kada ponovo pogledam u prozor, žena sa košnicom na glavi je nestala i više je ne vidim bez obzira na to gde stanem i kako nagnem glavu. Zauzimam startno mesto na uglu.

„Lisica i pas!“, dovikuje Džona i ja vičem to isto. „Jen, dva...“

„Tri!“, uzvraćam i jurišam stazom između kuće i božikovine – *šljap-šljap-šljap* čuju se moje cipele, a odjek je *bam-bam-bam*. Džona je viši od mene, možda bi pobedio u trci na sto metara, ali ja možda ipak završim kao pas, a ne kao lisica zato što je na dužim razdaljinama važnija izdržljivost, a ja sam na kraju bočne staze, gde sam očekivao da ću videti Aveniju Krenberi, ali je tu samo dugačak cigleni zid i jele i uzani travnjak koji prolazi u tren oka. Trčim i hvatam se za oluk kad skrenem, pa jurim niz još jednu studenu bočnu stazu ispresecanu sečivima svetla što dopire kroz visoku ogradu sa čičkom koji štrči između gredica, i onda sam opet ispred gde nalećem na grm leptira i diže se lavina leptira narandžasti, crni, crveni i beli i jedan mi uleće u usta i ja ga pljujem i skačem preko kamene bašte i zamalo sam se sapleo pri doskoku, ali nisam. Usput trčim pored stepenica koje vode do glavnih vrata, pored prozora sa ženom sa košnicom na glavi, ali nje sada nema, i onda oko ugla i jurim stazom punom odjeka, počinje da me probada sa strane, ali se ne obazirem na to, a božikovina mi grebe nadlanicu kao da se pribija i pitam se da li me Džona pristiže ili ja pristižem njega, ali ne zadugo zato što sam ponovo iza Slejdove kuće, gde su jele gušće i više a zid nejasniji, i nastavljam da trčim trčim trčim oko ugla do mesta gde čičak sada stvarno probija kroz ogradu, grebe mi cevanice i vrat i sada se bojim da ću biti lisica a ne pas, i ispred vrata sunce je ušlo, ili zašlo, ili otišlo

i cveće je uvelo i nema ni jednog jedinog leptira na grmu leptira, samo oni mrtvi ugaženi na stazi, praškasti tragovi kočenja sa jednim polumrtvim, koji još malo leprša...

Stao sam, zato što je drugi kraj vrta, zid sa malim crnim vratima – postao nejasan i mutan. To nije zato što je veće. Sigurno još nije ni četiri. Ne ni zato što je magla. Dižem pogled – nebo je i dalje plavičasto kao što je bilo pre. Stvar je u samom vrtu. Vrt bleđi.

Okrećem se da kažem Džoni da prekinemo igru, da nešto nije u redu, da treba da pozovemo odrasle. On će svakog časa dojuriti iza ugla. Čičak se njiše kao podvodni pipci. Ponovo nakratko posmatram vrt. Tu je bio sunčani sat, ali ga sada više nema, a nema ni šljiva. Da li to gubim vid? Želim da mi tata kaže da je sve u redu, da ne gubim vid, ali je tata u Rodeziji i zato hoću mamu. Gde je Džona? Šta ako je ovo rastapanje i njega zahvatilo? Sada nestaje i onaj tunel od gredica. Šta da radiš kada dođeš u nečiju kuću, a njegov vrt počinje da nestaje? Praznina se približava kao olujni front. Onda se na kraju bočne staze sa čičkom pojavljuje Džona, i ja se na tren opuštam zato što će on znati šta da radi, ali na moje oči obris dečaka koji trči postaje nejasniji i pretvara se u režeću tamu sa tamnijim očima, očima koje me znaju i kandžama koje će završiti ono što su počele i sada juri ka meni kao na mučnom usporenom snimku, velik kao konj što galopira i ja bih vrištao da mogu ali ne mogu grudi su mi pune istopljene panike ona me guši guši to su vukovi to je zima to su kosti to je hrskavica koža džigerica pluća to je Glad to je Glad to je Glad i *Beži!* Bežim ka stepenicama Slejdove vile, stopala mi proklizavaju po šljunku kao u snovima,